

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 7 grudnia 2006 r.

Prawo autorskie i prawa pokrewne w społeczeństwie informacyjnym – Dyrektywa 2001/29/WE – Artykuł 3 – Pojęcie „publiczne udostępnianie” – Utwory udostępniane przy pomocy odbiorników telewizyjnych umieszczonych w pokojach hotelowych

W sprawie C-306/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Audiencia Provincial de Barcelona (Hiszpania) postanowieniem z dnia 7 czerwca 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 sierpnia 2005 r., w postępowaniu:

Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE)

przeciwko

Rafael Hoteles SA,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, A. Borg Barthet, J. Malenovský (sprawozdawca), U. Lõhmus i A. Ó Caoimh, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 maja 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) przez R. Gimena-Bayóna Cobosa i P. Hernández Arroya, abogados,
- w imieniu Rafael Hoteles SA przez R. Tornera Morena, abogado,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Bergues'a i J.C. Niollet'a, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Irlandii przez D.J. O'Hagana, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez N. Traversa, BL,
- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu rządu polskiego przez K. Murawskiego, U. Rutkowską i P. Derwicza, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez J.R. Vidala Puiga i W. Wilsa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 13 lipca 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, str. 10).

2 Wniosek ten przedstawiony został w ramach postępowania w sporze między Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) a Rafael Hoteles SA (zwaną dalej „spółką Rafael”), dotyczącego zarzutu naruszenia przez ostatnią z wymienionych wyżej spółek praw własności intelektualnej zarządzanych przez SGAE.

Ramy prawne

Właściwe prawo międzynarodowe

3 Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, figurujące w załączniku 1C do Porozumienia z Marakeszu ustanawiającego Światową Organizację Handlu, zostało przyjęte w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 94/800/WE z dnia 22 grudnia 1994 r. dotyczącą zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji, porozumień, będących wynikiem negocjacji wielostronnych w ramach Rundy Urugwajskiej (1986–1994) (Dz.U. L 336, str. 1).

4 Artykuł 9 ust. 1 porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej stanowi:

„Członkowie zastosują się do artykułów 1-21 konwencji berneńskiej (1971) oraz załącznika do niej. Jednakże Członkom nie będą, na mocy niniejszego porozumienia, przysługiwać prawa ani nie powstaną zobowiązania związane z prawami nadanymi im na podstawie artykułu 6bis tej konwencji lub prawami wynikłymi z niego”.

5 Artykuł 11 Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (Akt paryski z dnia 24 lipca 1971 r.) w brzmieniu uwzględniającym zmiany z dnia 28 września 1979 r. (zwanej dalej „konwencją berneńską”), został sformułowany w następujący sposób:

„1. Autorzy dzieł dramatycznych, dramatyczno-muzycznych i muzycznych korzystają z wyłącznego prawa udzielania zezwoleń na:

- i) wystawianie i wykonywanie publiczne swych dzieł, łącznie z wystawianiem i wykonywaniem publicznym wszelkimi środkami lub metodami;
- ii) publiczne rozpowszechnianie wszelkimi środkami wystawienia lub wykonania swych dzieł.

2. Te same prawa przyznaje się autorom dzieł dramatycznych lub dramatyczno-muzycznych przez cały okres trwania ich praw do dzieła oryginalnego w odniesieniu do tłumaczenia ich dzieł”.

6 Artykuł 11 bis (1) konwencji berneńskiej stanowi:

„Autorzy dzieł literackich i artystycznych korzystają z wyłącznego prawa udzielania zezwoleń na:

- i) nadawanie swych utworów drogą radiowo-telewizyjną lub publiczne rozpowszechnianie tych dzieł wszelkimi środkami przekazu bezprzewodowego, służącymi do rozpowszechniania znaków, dźwięków lub obrazów;
- ii) wszelkie publiczne rozpowszechnianie za pomocą środków przekazu przewodowego lub bezprzewodowego dzieł nadawanych drogą radiowo-telewizyjną, jeśli to rozpowszechnianie jest dokonywane przez inną organizację niż ta, która je nadała pierwotnie;
- iii) publiczne rozpowszechnianie przez głośniki lub inne analogiczne aparaty do przenoszenia znaków, dźwięków lub obrazów dzieł nadawanych drogą radiowo-telewizyjną”.

7 W ramach Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) sporządzono w Genewie w dniu 20 grudnia 1996 r. Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach oraz Traktat WIPO o prawie autorskim. Te dwa traktaty zostały przyjęte w imieniu Wspólnoty mocą decyzji Rady 2000/278/WE z dnia 16 marca 2000 r. (Dz.U. L 89, str. 6).

8 Artykuł 8 Traktatu WIPO o prawie autorskim stanowi:

„Nie naruszając postanowień artykułów 11(1)(ii), 11bis(1)(i) i (ii), 11ter(1)(ii), 14(1)(ii) i 14bis(1) konwencji berneńskiej, autorom utworów literackich i artystycznych przysługuje wyłączone prawo zezwalania na publiczne komunikowanie swoich utworów drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym publiczne udostępnianie utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym”.

9 W dniu 20 grudnia 1996 r. Konferencja Dyplomatyczna przyjęła uzgodnione deklaracje do traktatu WIPO o prawie autorskim.

10 Uzgodniona deklaracja dotycząca art. 8 wymienionego wyżej traktatu stanowi:

„Rozumie się, że postawienie jedynie do dyspozycji urządzeń umożliwiających komunikowanie lub jego przeprowadzenie samo w sobie nie stanowi komunikowania [publicznego udostępniania] w rozumieniu niniejszego traktatu lub konwencji berneńskiej. Ponadto rozumie się, że artykuł 8 nie wyklucza stosowania przez Umawiające się Strony artykułu 11 bis (2)”.

Uregulowania wspólnotowe

11 Zgodnie z motywem dziewiątym dyrektywy 2001/29:

„Wszelka harmonizacja praw autorskich i pokrewnych opiera się na wysokim poziomie ochrony, odkąd [jako że] prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. Ich ochrona zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów, kultury i gospodarki, jak również szerokiej publiczności. Własność intelektualną uznano więc za integralną część własności”.

12 Motyw dziesiąty tej dyrektywy stanowi:

„Autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją twórczą i artystyczną pracę, muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów, tak samo jak producenci, aby móc finansować tę pracę. Wytworzenie produktów takich jak fonogramy, filmy lub produkty multimedialne oraz takie usługi, jak usługi »na żądanie«, wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych. Dla zagwarantowania takiego wynagrodzenia i uzyskania zadowalającego przychodu z tych inwestycji konieczna jest właściwa ochrona prawa własności intelektualnej”.

13 Zgodnie z motywem piętnastym tej dyrektywy:

„Konferencja Dyplomatyczna, która odbyła się w grudniu 1996 r. pod patronatem Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), doprowadziła do przyjęcia dwóch nowych traktatów, Traktatu WIPO o prawie autorskim i Traktatu WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach, które dotyczą odpowiedniej ochrony autorów i ochrony artystów wykonawców oraz producentów fonogramów. Traktaty te istotnie uaktualniają międzynarodową ochronę praw autorskich oraz pokrewnych, również w odniesieniu do tego, co nazywane jest »agendą cyfrową«, i poprawiają środki walki z piractwem w skali ogólnoswiatowej. Wspólnota i większość państw członkowskich podpisały już traktaty i obecnie we Wspólnocie i państwach członkowskich trwa procedura ratyfikacyjna. Niniejsza dyrektywa również zmierza do wdrożenia niektórych z tych nowych zobowiązań międzynarodowych”.

14 Motyw dwudziesty trzeci tej dyrektywy stanowi:

„Niniejsza dyrektywa powinna bardziej zharmonizować obowiązujące prawo autora do publicznego udostępniania utworu. Prawo to należy rozumieć w szerszym znaczeniu, jako obejmujące każde [publiczne] udostępnianie utworu odbiorcom nieznajdującym się w miejscu, z którego przekazywanie pochodzi. Prawo to obejmuje każdą publiczną transmisję lub retransmisję utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym nadawanie programów; prawo to nie powinno obejmować żadnych innych działań”.

15 Zgodnie z treścią motywu dwudziestego siódmego dyrektywy 2001/29:

„Zwykle dostarczenie urządzeń przeznaczonych do umożliwienia lub dokonania przekazu nie stanowi samo w sobie przekazania [udostępnienia] w rozumieniu niniejszej dyrektywy”.

16 Artykuł 3 tej dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości [udostępnianie publiczności] ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

2. Państwa członkowskie powinny przewidzieć wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania na jakiegokolwiek podawanie do publicznej wiadomości [udostępnianie publiczności] utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie:

- a) dla artystów wykonawców — w odniesieniu do utrwań ich przedstawień;
- b) dla producentów fonogramów — w odniesieniu do ich fonogramów;
- c) dla producentów pierwszych utrwań filmów — w odniesieniu do oryginału i kopii ich filmów;
- d) dla organizacji radiowych i telewizyjnych — w odniesieniu do utrwań ich programów, niezależnie od tego, czy programy te są transmitowane przewodowo lub bezprzewodowo, włączając drogę kablową lub satelitarną.

3. Czynności publicznego udostępniania utworów i podawania do publicznej wiadomości [udostępniania ich publiczności], określone w niniejszym artykule, [nie] powodują wyczerpania praw określonych w ust. 1 i 2”.

Uregulowania krajowe

17 Skodyfikowany tekst ustawy o własności intelektualnej, która porządkuje, uściśla i ujednolica przepisy prawa obowiązujące w tym zakresie (zwanej dalej „UWI”), został zatwierdzony królewskim dekretem ustawodawczym nr 1/1996 z dnia 12 kwietnia 1996 r. (BOE nr 97 z dnia 22 kwietnia 1996 r.).

18 Artykuł 17 UWI stanowi:

„Twórcy przysługuje wyłączne prawo korzystania z utworu w dowolny sposób, które obejmuje w szczególności prawo do zwielokrotniania, prawo do rozpowszechniania utworu na nośnikach, prawo do publicznego udostępniania oraz do dokonywania zmian w utworze, które to czynności mogą być podejmowane bez jego zgody jedynie w przypadkach określonych w niniejszej ustawie”.

19 Artykuł 20 ust. 1 UWI stanowi:

„Przez publiczne udostępnianie rozumie się wszelkie działania umożliwiające dostęp do utworu wielu osobom, bez uprzedniego rozpowszechnienia egzemplarzy na rzecz każdej z nich.

Nie będzie uznane za publiczne takie udostępnienie utworu, które odbywa się w miejscu ściśle prywatnym, nienależącym do sieci rozpowszechniania ani do takiej sieci niepodłączonym”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

20 SGAE jest podmiotem odpowiedzialnym za zarządzanie prawami własności intelektualnej w Hiszpanii.

21 SGAE stwierdziła, że korzystanie z odbiorników telewizyjnych oraz urządzeń służących do odtwarzania utworów muzycznych w hotelu będącym własnością spółki Rafael w okresie między miesiącem czerwcem 2002 r. a marcem 2003 r. wiązało się z publicznym udostępnianiem utworów należących do zarządzanego przez nią repertuaru. Uznawszy, że działania te zostały podjęte z naruszeniem praw własności intelektualnej związanych z tymi utworami, SGAE wystąpiła przeciwko spółce Rafael do Juzgado de Primera Instancia nr 28 de Barcelona (sąd pierwszej instancji nr 28 w Barcelonie) z powództwem o naprawienie szkody.

22 Orzeczeniem z dnia 6 czerwca 2003 r. sąd ten oddalił powództwo w części. Uznał on, że używanie odbiorników telewizyjnych w pokojach hotelowych nie wiąże się z publicznym udostępnianiem utworów zarządzanych przez SGAE. Sąd ten doszedł natomiast do przekonania, że powództwo jest zasadne w odniesieniu do występujących w hotelach części wspólnych wyposażonych w odbiorniki telewizyjne, w których odtwarzane są także utwory muzyczne, co jest faktem powszechnie znanym.

23 Zarówno SGAE, jak i spółka Rafael zaskarżyły wyrok przed Audiencia Provincial de Barcelona, który to sąd postanowił zawiesić postępowanie i wystąpić do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy umieszczenie w pokojach hotelowych odbiorników telewizyjnych, przy pomocy których rozprowadzany jest drogą kablową sygnał telewizyjny odbierany przez satelitę lub drogą naziemną, stanowi publiczne udostępnienie, objęte harmonizacją przepisów krajowych dotyczących ochrony praw autorskich, o której mowa w art. 3 dyrektywy [2001/29]?

2) Czy uznanie pokoju hotelowego za miejsce ściśle prywatne, i – co za tym idzie - uznanie udostępnienia w nim utworu przy pomocy odbiornika telewizyjnego, do którego przesyłany jest sygnał odebrany wcześniej przez hotel, za niestanowiące publicznego udostępnienia, sprzeczne jest z celem dyrektywy [2001/29], jakim jest zapewnienie ochrony praw autorskich?

3) Czy dla potrzeb zapewnienia ochrony praw autorskich w przypadku publicznego udostępniania utworów, przewidzianej w dyrektywie [2001/29], udostępnienie utworu przy pomocy odbiornika telewizyjnego umieszczonego w pokoju hotelowym może być uznane za publiczne udostępnienie ze względu na to, że następujący po sobie odbiorcy mają dostęp do utworu?”.

W przedmiocie żądania otwarcia procedury ustnej na nowo

24 Pismem, które wpłynęło do Trybunału w dniu 12 września 2006 r. spółka Rafael wniosła o otwarcie procedury ustnej na nowo, na podstawie art. 61 regulaminu Trybunału.

25 Wniosek ten uzasadniono zarzutem wewnętrznej sprzeczności opinii rzecznika generalnego. Spółka Rafael twierdzi, że odpowiedź przecząca na pytanie pierwsze, którą sugeruje rzecznik generalna we wnioskach swojej opinii, wymaga, by na pytanie drugie i trzecie również odpowiedzieć przecząco. Tymczasem rzecznik generalna przekonuje, by na dwa ostatnie pytania udzielić odpowiedzi twierdzącej.

26 W tym miejscu należy przypomnieć, że Statut Trybunału Sprawiedliwości oraz jego regulamin nie dają stronom możliwości przedkładania uwag w odpowiedzi na opinię przedstawioną przez rzecznika generalnego (zob. w szczególności wyrok z dnia 30 marca 2006 r. w sprawie C-259/04 Emanuel, Rec. str. I-3089, pkt 15).

27 Trybunał oczywiście może - z urzędu, na wniosek rzecznika generalnego lub na wniosek stron - zarządzić otwarcie procedury ustnej na nowo na podstawie art. 61 regulaminu, jeżeli uzna, iż sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona lub że podstawą rozstrzygnięcia będzie argument, który nie był roztrząsany przez strony (zob. w szczególności wyroki z dnia 13 listopada 2003 r. w sprawie C-209/01 Schilling i Fleck-Schilling, Rec. str. I-13389, pkt 19 oraz z dnia 17 czerwca 2004 r. w sprawie C-30/02 Recheio - Cash & Carry, Zb.Orz. str. I-6051, pkt 12).

28 W niniejszej sprawie Trybunał jest zdania, że dysponuje wszelkimi danymi koniecznymi do wydania rozstrzygnięcia.

29 Dlatego też nie ma potrzeby otwierania procedury ustnej na nowo.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

30 Na wstępie należy stwierdzić, wbrew twierdzeniom spółki Rafael, że do sporu, którego dotyczy postępowanie główne, nie znajdują zastosowania przepisy dyrektywy Rady 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz.U. L 248, str. 15), lecz uregulowania zawarte w dyrektywie 2001/29. Tę ostatnią dyrektywę stosuje się do wszystkich przypadków publicznego udostępniania chronionych utworów. Dyrektywa 93/83 przewiduje natomiast jedynie minimalny zakres harmonizacji niektórych aspektów ochrony praw autorskich i pokrewnych w przypadku publicznego udostępniania programów pochodzących z innych państw członkowskich za pośrednictwem satelity lub ich reemitowania drogą kablową.

Trybunał miał już okazję orzec, że te zasady dotyczące minimalnego zakresu harmonizacji - w przeciwieństwie do dyrektywy 2001/29 - nie pozwalają udzielić odpowiedzi na pytanie dotyczące takiej sytuacji, jak ta, której dotyczą rozpatrywane pytania prejudycjalne (zob., podobnie, wyrok z dnia 3 lutego 2000 r. w sprawie C-293/98 Egeda, Rec. str. I-629, pkt 25 i 26).

31 Następnie należy przypomnieć, że zarówno względy jednolitego stosowania prawa wspólnotowego, jak i zasady równości wskazują na to, że treści przepisu prawa wspólnotowego, który – podobnie jak przepisy dyrektywy 2001/29 - nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia jego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Wspólnocie autonomiczną i jednolitą wykładnię (zob. zwłaszcza wyroki: z dnia 9 listopada 2000 r. w sprawie C-357/98 Yiadom, Rec. str. I-9265, pkt 26, oraz z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie C-245/00 SENA, Rec. str. I-1251, pkt 23). Wynika z tego, że rząd austriacki nie może skutecznie twierdzić, iż do państw członkowskich należy zdefiniowanie pojęcia „publiczne”, którym posługuje się dyrektywa 2001/29, nie zawierając jednak jego objaśnienia.

W przedmiocie pytania pierwszego i trzeciego

32 Poprzez pytanie pierwsze i trzecie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd krajowy zapytuje zasadniczo, czy rozprowadzanie sygnału na rzecz klientów zajmujących pokoje hotelowe przy pomocy odbiorników telewizyjnych stanowi publiczne udostępnianie w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 i czy jest nim także samo umieszczenie odbiorników telewizyjnych w takich pokojach.

33 W tym miejscu należy stwierdzić, że z treści dyrektywy nie wynika, co należy rozumieć przez „publiczne udostępnianie”.

34 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa wspólnotowego, należy brać pod uwagę nie tylko jego brzmienie, lecz także kontekst, w jakim został umieszczony oraz cele regulacji, której stanowi on część (zob. zwłaszcza wyroki: z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-156/98, Niemcy przeciwko Komisji, Rec. str. I-6857, pkt 50 oraz z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie C-53/05 Komisja przeciwko Portugalii, Zb.Orz. str. I-6215, pkt 20).

35 Ponadto przepisy prawa wspólnotowego należy, o ile to możliwe, interpretować w świetle prawa międzynarodowego, w szczególności jeśli są to przepisy, które mają właśnie na celu wprowadzenie w życie umowy międzynarodowej zawartej przez Wspólnotę (zob. zwłaszcza wyrok z dnia 14 lipca 1998 r. w sprawie C-341/95 Bettati, Rec. str. I-4355, pkt 20 i wskazane tam orzecznictwo).

36 Z motywu dwudziestego trzeciego dyrektywy 2001/29 wynika, że pojęcie „publiczne udostępnianie” należy rozumieć szeroko. Taka interpretacja jest ponadto konieczna, aby osiągnąć podstawowy cel dyrektywy, jakim – zgodnie z motywami dziewiątym i dziesiątym – jest zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony między innymi na rzecz autorów, umożliwiając im otrzymanie stosownego wynagrodzenia za korzystanie z ich utworów, polegające w szczególności na ich publicznym udostępnianiu.

37 Odnosząc się do tego pojęcia, Trybunał orzekł, że określenie „publiczne” oznacza, iż chodzi o nieokreśloną liczbę potencjalnych widzów (wyroki: z dnia 2 czerwca 2005 r. w sprawie C-89/04 Mediakabel, Rec. str. I-4891, pkt 30, oraz z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie C-192/04 Lagardère Active Broadcast, Rec. str. I-7199, pkt 31).

38 W takim stanie faktycznym, jak ten, który wystąpił w postępowaniu głównym, narzuca się zastosowanie podejścia kompleksowego, z uwagi na konieczność uwzględnienia, po pierwsze, nie tylko klientów zajmujących pokoje hotelowe – którzy jako jedyni wymienieni zostali wyraźnie w treści pytania prejudycjalnego – lecz także klientów znajdujących się we wszystkich innych pomieszczeniach hotelowych, mających dostęp do umieszczonego tam telewizora. Po drugie, należy mieć na uwadze, że klienci w tego typu obiektach zazwyczaj następują po sobie bardzo szybko. Chodzi zasadniczo o liczbę osób na tyle znaczną, by można było uznać te osoby za publiczność w świetle podstawowego celu dyrektywy 2001/29, przypomnianego w pkt 36 niniejszego wyroku.

39 Ponadto z uwagi na kumulatywne skutki udostępnienia utworów takim potencjalnym widzom może się okazać, że w tym kontekście chodzi o udostępnianie na znaczącą skalę. Dlatego też niewielkie znaczenie ma to, że jedynymi odbiorcami są osoby zajmujące pokoje hotelowe i że brani pod uwagę z osobna mają oni dla podmiotu świadczącego usługi hotelarskie jedynie ograniczone znaczenie ekonomiczne.

40 Należy również zauważyć, że zgodnie z art. 11 bis (1) ii) konwencji berneńskiej udostępnianie utworów w takich okolicznościach, jakie występują w sprawie poddanej pod rozstrzygnięcie w postępowaniu głównym, należy traktować jako udostępnianie dokonywane przez inną organizację niż ta, która je nadała pierwotnie. Dlatego też takie rozpowszechnianie utworu skierowane jest do innej publiczności niż ta, której utwór był pierwotnie udostępniony, czyli do nowego kręgu odbiorców.

41 Jak wyjaśniono bowiem w przewodniku po konwencji berneńskiej – opracowanym przez WIPO dokumencie mającym walor interpretacji, który nie mając wiążącej mocy prawnej, przyczynia się jednak do wykładni tej konwencji – twórca, wyrażając zgodę na nadawanie swych utworów drogą radiowo-telewizyjną, bierze pod uwagę tylko bezpośrednich użytkowników, czyli posiadaczy odbiorników, którzy – pojedynczo, w gronie prywatnym lub rodzinnym – odbierają nadawany sygnał. Zgodnie z tym przewodnikiem, jeśli sygnał odbierany jest na rzecz szerszego audytorium, w ewentualnych celach zarobkowych, nowi odbiorcy mają możliwość skorzystania z utworu przekazywanego przy pomocy dźwięku lub obrazu, a udostępnienie utworu przy pomocy głośnika lub innego podobnego urządzenia nie jest już tylko odbiorem audycji, lecz niezależną czynnością, za pomocą której nadawany utwór udostępniany jest nowej publiczności. Jak wynika z omawianego przewodnika, odbiór taki dopuszczalny jest wyłącznie za zgodą twórcy.

42 Klienci hotelu stanowią taką nową publiczność. Udostępnianie tym klientom utworu nadawanego drogą radiowo-telewizyjną przy pomocy odbiorników telewizyjnych nie jest wyłącznie zabiegiem technicznym mającym na celu zapewnienie odbioru pierwotnie nadawanego programu, czy też poprawę jakości tego odbioru, w strefie objętej zasięgiem tej emisji. Przeciwnie, podmiot świadczący usługi hotelarskie podejmuje działania w celu udostępnienia chronionego utworu swoim klientom, mając pełną świadomość ich konsekwencji. W braku takich działań klienci ci, którzy znaleźliby się we wskazanej wyżej strefie, nie mogliby co do zasady korzystać z nadawanego utworu.

43 Następnie należy wskazać, że z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 oraz art. 8 Traktatu WIPO o prawie autorskim wynika, iż aby uznać, że doszło do publicznego udostępnienia utworu, wystarczy, by utwór był udostępniony publiczności w sposób umożliwiający dostęp do niego osobom postronnym. Dlatego też okoliczność, iż ci klienci, którzy nie włączyli odbiorników telewizyjnych, nie mieli rzeczywistego dostępu do utworów, nie jest – wbrew zapewnieniom spółki Rafael i Irlandii – okolicznością przesądzającą.

44 Ponadto z akt sprawy przedstawionych Trybunałowi wynika, że działania podmiotu świadczącego usługi hotelarskie umożliwiające jego klientom dostęp do utworu nadawanego drogą radiowo-telewizyjną, należy traktować jako dodatkową usługę, świadczoną w celu uzyskania korzyści. Nie da się bowiem zaprzeczyć, że oferowanie tej usługi ma wpływ na standard hotelu, a co za tym idzie – przekłada się ono na cenę pokoju. Dlatego też, nawet gdyby zgodzić się z Komisją Wspólnot Europejskich, że zarobkowy charakter działań nie jest konieczną przesłanką uznania, iż doszło do publicznego udostępnienia utworu, należy jednak stwierdzić, że wykazane zostało, iż w takich okolicznościach, jak te, które wystąpiły w sprawie będącej przedmiotem postępowania głównego, chodzi właśnie o zarobkowy charakter udostępniania utworu.

45 Natomiast jeśli chodzi o odpowiedź na pytanie, czy samo umieszczenie odbiorników telewizyjnych w pokojach hotelowych stanowi czynność publicznego udostępnienia w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, należy podkreślić, iż motyw dwudziesty siódmy tej dyrektywy stanowi, w zgodzie z art. 8 Traktatu WIPO o prawie autorskim, że „[z]wykłe dostarczenie urządzeń przeznaczonych do umożliwienia lub dokonania przekazu nie stanowi samo w sobie przekazania [udostępnienia] w rozumieniu niniejszej [tej] dyrektywy”.

46 O ile jednak samo dostarczanie urządzeń, którego dokonują zwykle – poza podmiotami świadczącymi usługi hotelarskie – przedsiębiorstwa specjalizujące się w sprzedaży lub oddawaniu w leasing odbiorników telewizyjnych, nie jest udostępnieniem w rozumieniu dyrektywy 2001/29, instalacja tych urządzeń może czynić technicznie możliwym publiczny dostęp do utworów nadawanych drogą radiowo-telewizyjną. Dlatego też, jeśli przy pomocy zainstalowanych odbiorników telewizyjnych podmiot świadczący usługi hotelarskie rozprowadza sygnał na rzecz swoich klientów zajmujących pokoje hotelowe, mamy do czynienia z publicznym udostępnieniem, niezależnie od wykorzystanej techniki przekazu sygnału.

47 W konsekwencji, w odpowiedzi na pytanie pierwsze i trzecie należy stwierdzić, że o ile samo dostarczenie urządzeń nie jest udostępnieniem w rozumieniu dyrektywy 2001/29, rozprowadzanie sygnału przy pomocy zainstalowanych odbiorników telewizyjnych przez podmiot świadczący usługi hotelarskie na rzecz jego klientów zajmujących pokoje hotelowe stanowi publiczne udostępnienie w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, niezależnie od wykorzystanej techniki przekazu sygnału.

W przedmiocie pytania drugiego

48 Poprzez pytanie drugie sąd krajowy zapytuje zasadniczo, czy prywatny charakter pokoi udostępnianych przez podmiot świadczący usługi hotelarskie stoi na przeszkodzie uznaniu, że udostępnianie w tych miejscach utworów przy pomocy odbiorników telewizyjnych stanowi publiczne udostępnienie w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29.

49 W tym względzie Irlandia twierdzi, że należy odróżnić przypadki udostępniania czy umożliwiania dostępu do utworów, które mają miejsce w prywatnych pokojach hotelowych od przypadków takiego udostępniania czy umożliwiania dostępu w miejscach ogólnie dostępnych znajdujących się w obiekcie hotelowym. Z twierdzeniem tym nie można się zgodzić.

50 Z treści i z celu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 oraz art. 8 Traktatu WIPO o prawie autorskim, zgodnie z którymi obowiązek uzyskania zgody twórcy nie dotyczy reemisji w miejscu publicznym lub otwartym dla publiczności, lecz udostępnienia utworu, dzięki któremu staje się on dostępny dla publiczności, wynika, iż bez znaczenia jest to, czy miejsce udostępnienia utworu ma charakter prywatny czy publiczny.

51 Poza tym, zgodnie z tymi postanowieniami dyrektywy 2001/29 oraz Traktatu WIPO o prawie autorskim, prawo do publicznego udostępniania utworów obejmuje udostępnianie ich publiczności w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie. Jednak wymienione prawo do udostępniania utworu publiczności, i – co za tym idzie – do publicznego udostępniania byłoby martwą literą, gdyby nie dotyczyło również udostępniania utworu w miejscach prywatnych.

52 Na poparcie swojej tezy o prywatnym charakterze pokoi hotelowych Irlandia powołuje się także na europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzoną w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., a w szczególności na jej art. 8, zgodnie z którym zakazana jest wszelka arbitralna lub nieproporcjonalna ingerencja władzy publicznej w sferę życia prywatnego. Również tego argumentu nie można uwzględnić.

53 Należy w tym miejscu zauważyć, że Irlandia nie precyzuje, kto miałby być poszkodowany w wyniku owej arbitralnej lub nieproporcjonalnej ingerencji w takich okolicznościach, jak te, które rozpatrywane są w postępowaniu głównym. Trudno sobie wyobrazić, by Irlandii chodziło o klientów korzystających z docierającego do nich sygnału, na których nie ciąży żaden obowiązek zapłaty wynagrodzenia twórcom. Nie może też oczywiście chodzić o podmiot świadczący usługi hotelarskie. Nawet przy założeniu, iż ciąży na nim obowiązek zapłaty tego wynagrodzenia, nie może on być poszkodowany w wyniku naruszenia art. 8 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ponieważ z chwilą gdy pokoje udostępniane są klientom, nie da się uznać ich za należące do sfery życia prywatnego.

54 Mając powyższe rozważania na uwadze, w odpowiedzi na pytanie drugie należy stwierdzić, że prywatny charakter pokoi hotelowych nie stoi na przeszkodzie uznaniu, że udostępnienie w nich utworu przy pomocy odbiorników telewizyjnych stanowi publiczne udostępnienie w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29.

W przedmiocie kosztów

55 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **O ile samo dostarczenie urządzeń nie jest udostępnieniem w rozumieniu dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, rozprowadzanie sygnału przy pomocy zainstalowanych odbiorników telewizyjnych przez podmiot świadczący usługi hotelarskie na rzecz jego klientów zajmujących pokoje hotelowe stanowi publiczne udostępnianie w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, niezależnie od wykorzystanej techniki przekazu sygnału.**
- 2) **Prywatny charakter pokoi hotelowych nie stoi na przeszkodzie uznaniu, że udostępnienie w nich utworu przy pomocy odbiorników telewizyjnych stanowi publiczne udostępnienie w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29.**

© Unia Europejska, <http://eur-lex.europa.eu/>